

„Egyike a hódmezővásárhelyi képzőművészet meghatározó egyéniségeinek és érdekes színtöltja az alföldi piktúra palettájának. Vásárhelyhez köti, művészetét élteti és táplálja az a tény, hogy e város szülötte. Észrevétlenül nőtt bele abba a művészeti atmoszférába, amely Tornyai, Endre Béla és Kohán György nevével fémjelzett.” – írja Fodor József festőművészről Kratochwill Mimi.

Vendégségben Fodor Józseféknél, Vásárhelyen

Az expresszív realista

A vásárhelyi művésztelepen szinte egymás „hegyén-hátán” laknak a festők. Fodorék műtermének fala például Szalayék hálószobájával érintkezik, alattuk pedig Hézsőék laknak. Gallyasi Miklós múzeumigazgató mondta is annak idején, hogy nem jó dolog egy helyre telepíteni a festőket, hiszen nem is volna természetes, ha nem rivalizálnának egymással, de a Képzőművészeti Alap másképp döntött. Így épültek fel a képzőművész-házak – 45 négyzetméteres lakóteremmel, ugyanekkora műteremmel. A tulajdonos az alap, a kezelő a város.

A Fodor család három tagjával ültünk le a csupa-

ablak műteremben, egy hatalmas cserépkálya mellé. A festőművész és felesége munkájában is párt alkot, Zsuzsa ugyanis a vásárhelyi művésztelep gondnoka. Lányuk, Márta jogász, a polgármesteri hivatalban dolgozik, férje dr. Hernádi Károly, aki sebész a vásárhelyi kórházban, és jelen van még testvérének, Péternek a „szelleme” is. Ő Zsuzsa első házasságából született, Pesten él, a Malév pilótája, Márta mesél róla. És ott van Remete, egy kutya, aki leginkább tacsóhoz hasonlít. Az utcán találták, és mert már volt egy macskájuk, két gazdit is kerestek neki, de Remete mindig visszazsökött Fodo-

rékhoz. Végül befogadták, és nehéz gyerekkorára való tekintettel igencsak nagy becsben tartják.

Művésztől mit is kérdezzem először a laikus?

– **Hogyan fest?**

– Járok-kelek, és egyszer csak megragad valami a valóságból. Egy szép, rejtett ki színhatás, egy érdekes forma. Vázlatot készítek a helyszínen, azután hazajövök, és nekikezdek a munkának. Nem lemásolni kell a valóságot, hanem egy új rendet teremteni, saját törvényeket alkotni. Kerek, egész világgá kell szervezni az összefüggéseket. Korábban mindig a helyszínen festettem, de rájöttem, jobb a műteremben dolgozni,

mert ott nem zavar a valóság. Van olyan művész, aki egy sor vázlatot készít, én egy szusszra festek. Azután keretbe teszem a képet, nézegetem, finomítok rajta, és egyszer csak érzem, hogy a kép kész. Azután már csak rontani tudnék rajta.

– **Hogyan határozza meg saját stílusát?**

– Expresszív realizmus. A hangsúly a festékfelhordás mikéntjén, a faktúrán van, a letétek szépsége határozza meg a képet. A mit és a hogyan közül én a hogyanat tartom fontosabbnak, a szocreál vagy a szélsőséges konfigurációk számomra öncélúnak tűnnek, mert a mit-re helyezik a hangsúlyt. A festészet létjogosultságát a film és a fotó mellett éppen az jelenti, hogy nem hidegen rögzít, nem másol.

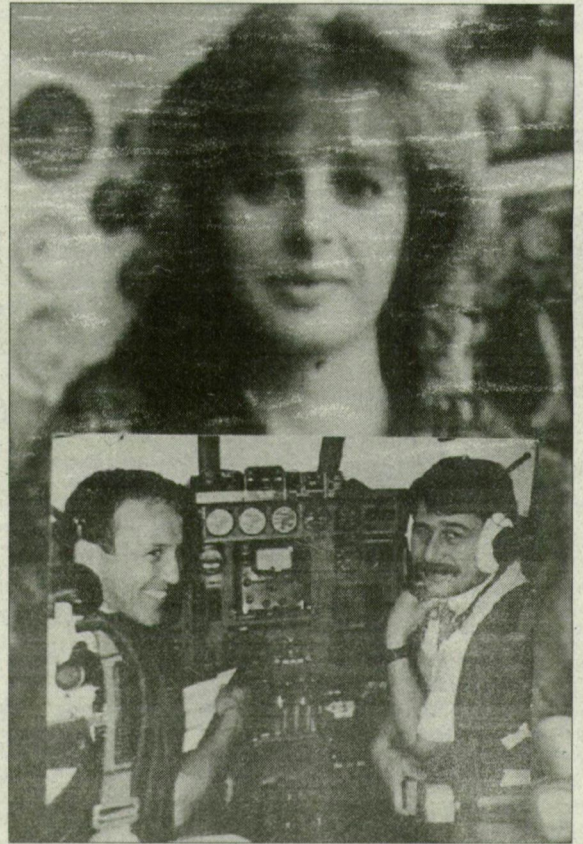
– **Kik vásárolnak manapság képet?**

– Sajnos, jóval kevesebben, mint korábban. Nem azért, mert süketek a festészetre, hanem az emberek anyagi helyzete miatt. De Vásárhelyen jó dolog festőnek lenni, mert ez a város fogékony, predesztinálva van a képzőművészetre. Megbecsülik a festőt, nem tartják kapakérülőnek. Még az egyszerű emberekben is kialakult az igény, hogy legyen kép otthon a falon.

– **Mikor sikeres egy festőművész?**

– Akkor, ha ismerik a nevét és azonosítják a képeivel, ha sokan vannak a kiállításain. Az, hogy veszik-e a képei, csak másodlagos.

Keczer Gabriella

Márta élőben ritkán látja Pétert (a képen balról), a bátyját. (Fotók: Enyedi Zoltán)

Péter, a szuperszonikus

Péter már gimnazista korában szuperszonikus pilóta akart lenni. Jelentkezett is a Kilián repülő főiskolára, de orrsővényferdülés miatt eltanácsolták. Megműtette az orrsővényét, akkor pedig nyitott csigolyavége miatt nem nyert felvételt. Jobb híján mezőgazdasági pilótának jelentkezett a nyíregyházi főiskolára. Másodév után a Malév kiválasztotta a legjobb öt repülőt, így diplomaszerezés után a légitársasághoz került. Első útját a család is figyelemmel kísérte, a kifutón várták, hogy landoljon. Moszkvából hozott haza egy gépet, természetéhez híven másodpercnyi pontossággal tűnt fel az égen. Jelenleg kapitányi rangban van, most egy Boeinget vezet. A család általában tudja, hova repül éppen a fiú, mert induláskor és érkezéskor mindig felhívja az édesanyját. Arra a kérdésre, hogy volt-e már veszélyhelyzetben a kapitány úr, nem tudtak válaszolni, mert Péter kíméli szüleit és nem meséli el a rázósabb repüléseket. Egyszer hallottak valamit bizonyos kitört ablakokról...

K. G.

Zsuzsa, a menedzser

A 45 négyzetméteres műteremben akkora a rend, mint egy múzeumban. Egy más mellett és mögött, meghatározott szisztéma szerint sorakoznak a festékes dobozok, az ecsetek, sehol egy porszem, mintha még a szőnyeg rojtjait is kifésülte volna valaki. A falon csíkmákszűrők (58 darabot gyűjtött össze Fodor József, egy részük a mártélyi ház falait díszíti), s mind ragyog a tisztaságtól.

Nem kell messzire menni, meg keresgélni, mindez kinek az érdeme. Fodor Józsefné, született Heller Zsuzsa áll a háttérben. Zsuzsa, aki Jóska menedzsere – hallottam róla már korábban –, s hogy ez így is van a valóságban, arról nem volt nehéz meggyőződni.

– Apu annyira szórakozott, hogy ha rajta múlta, még a képei is lemaradnának a kiállításokról – szól közbe Márta.

Majd Zsuzsa megpróbálja „lefesteni”, miből áll az ő menedzsersége.

– A kiállítások teljes megszervezése az én feladatom. Attól kezdve, hogy feltétlenül kimenjenek a meghívók, s hogy biztos időben oda is érjenek. A

– **Főállásban menedzserled a férjedet?**

– Nem, mert húsz évig kozmetikus voltam, és most már annak is tizenöt éve, hogy a vásárhelyi művésztelepen dolgozom. A fizetésemet a Képzőművészeti Alaptól kapom, a vásárhelyi Virág utca 3. szám alatti alkotóházat és a mártélyi „felügyelem”. A Virág utcai különben egész évben fogadja a művészeket, a Makovecz-házaspár például két hetet minden évben Vásárhelyen tölt.

– **Hol ismerkedtetek meg?**

– A mi családjunk is tősgyökeres vásárhelyi, tehát ismertük egymást Jóskaival.

A gimnáziumban ő negyedik volt, amikor én elsős. De aztán évek teltek el, míg újra találkoztunk, egy társaságban, Terka néniénél. Huszonhét éve vagyunk házasságban.

– **Nehéz-e művészfeleségnek lenni?**

– Mit mondjak? Beleráztam.

– **Szerettek-e utazni?**

– Szeretünk, de ritkán jutunk el valahová. Ott van ugyanis Mártély, ahol a legtöbb időt töltjük.

A sokat emlegetett mártélyi parasztházat Fodorék 1980-ban vették, két évig tartott, amíg felújították, olyan csodás módon, hogy teljesen megőrizte a népi hagyományokat. Zsuzsa megmutatja a Lakáskultúra régi számait. A lapba azért kerültek be, mert 1984-ben az Év lakóháza pályázaton első díjat nyert az épület. Mártélyra egyébként nemcsak pihenni jár a festő, hiszen egyik fő szervezője a huszonhét éve minden nyáron megrendezett mártélyi szabadiskolának. Az intézményes képzőművészeti oktatásból kiszoruló nyári táborát korábban a KISZ finanszírozta, ma a város és a megye támogatja, és pályázatokon szereznek rá pénzt.

Fekete Klára

Ötöse volt rajzból

Márta is örökölt valamit a festőművész tehetségéből. Az iskolai rajzórán előbb a saját munkáját fejezte be, majd még legalább öt osztálytársát is elkészítette. (Nem így Péter, aki rendszeresen hazacsempészte a rajzait, Fodor József, a festő átdolgozta őket, majd begyűjtötte értük a hármas osztályzatokat.)

– Abba hagytam a rajzolást, mert rájöttem, hogy nem vagyok ösztöndíjas. Annak viszont nagyon örülök, hogy apám mindig nekem mutatja meg először a képeit és megkérdezi a véleményemet. Emlékszem, elkészült egy festménye, amelyik más volt, mint a többi, én ránéztem, és

elkezdtem mondani, mit érzek ki belőle. Kiderült, hogy mindketten ugyanazt „látjuk”.

– Egy másik történet: amikor ezt a házat felújították, egy szükséglatásba költöztünk, amelyiknek a mellékhelyiségében piros fröccsöntött linóleum volt. De ezt talán nem kéne megírni...

– Dehogynem – így Zsuzsa. – Apa és leánya ugyanis szenczációs volt. Állandóan a linóleumot nézték, és elefántot, virágcsokrot, kislányt „láttak”, mind a ketten ugyanazt. Szóltak nekem is, de én „kinézhettem” a szememet, akkor sem láttam azt, amit ők.

F. K.